

ਸ਼ਿਵ ਗੰਗਾ ਹਾਈਬ੍ਰਿਡ ਸੀਡਜ਼ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ

ਰਾਮ ਭਵਨ, ਸੁਸ਼ੀਲਾ ਭਵਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ, ਬਾਲਸਮੰਦ ਰੋਡ, ਹਿਸਾਰ-125001 (ਹਰਿਆਣਾ) / ਟੈਲੀਫੋਨ ਨੰਬਰ 70159-27772

ਮੂੰਗੀ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਲਈ ਸਮੁੱਚੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ

ਮੂੰਗ ਦੀ ਦਾਲ ਪ੍ਰੋਟੀਨ ਦੇ ਸਰੋਤ ਵਜੋਂ ਸਾਡੀ ਖੁਰਾਕ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪੌਸ਼ਟਿਕ ਵਾਧਾ ਹੈ। ਇਹ ਫਾਈਬਰ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ, ਵਿਟਾਮਿਨ ਅਤੇ ਖਣਿਜਾਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ, ਚਰਬੀ ਘੱਟ ਅਤੇ ਐਂਟੀਆਕਸੀਡੈਂਟਸ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

HARI-HAR
SEEDS

ਜ਼ਮੀਨ :-

ਹਰੀ-ਹਰ ਸੀਡਸ ਜ਼ਮੀਨ :- ਮੂੰਗੀ ਦੀ ਫਸਲ ਲਈ ਦੋਮਟ, ਰੇਤਲੀ ਦੋਮਟ, ਉਪਜਾਊ ਸ਼ਕਤੀ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਮੂੰਗੀ ਲਈ ਪਾਣੀ ਦੀ ਵਧੀਆ ਨਿਕਾਸੀ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਤਮ ਹੈ।

ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਤਿਆਰੀ:-

ਹਰੀ-ਹਰ ਸੀਡਸ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਤਿਆਰੀ :- ਮੂੰਗੀ ਲਈ ਖੇਤ ਤਿਆਰ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਇੱਕ ਵਾਰ ਮਿੱਟੀ ਪਲਟਣ ਵਾਲੇ ਹਲ (MOULD BOLD PLOUGH) ਨਾਲ ਵਹਾਈ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੋ ਵਾਰ ਡਿਸਕ ਹੈਰੋ ਨਾਲ ਵਹਾਈ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸੁਹਾਗਾ (ਪਾਟਾ) ਮਾਰ ਕੇ ਛੱਡ ਦਿਓ। ਕੁਆਲਿਟੀ (KWALITY)

HARI-HAR
SEEDS

ਬੀਜ ਦੀ ਮਾਤਰਾ:

ਮੂੰਗੀ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਪੈਦਾਵਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਸਾਉਣੀ ਦੇ ਮੌਸਮ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ 5 ਕਿਲੋ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਜਾਂ ਟੀਐਲ ਬੀਜ ਅਤੇ ਜੈਦ ਦੇ ਮੌਸਮ ਵਿੱਚ 8 ਕਿਲੋ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ।

ਬੀਜਾਂ ਦਾ ਟੀਕਾਕਰਨ:-

ਮੂੰਗੀ ਦੇ ਬੀਜਾਂ ਨੂੰ ਰਾਈਜ਼ੋਬੀਅਮ ਕਲਚਰ ਨਾਲ ਸੋਧਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਬਿਜਾਈ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਪਹਿਲਾਂ, ਇੱਕ ਏਕੜ ਮੂੰਗੀ ਦੇ ਬੀਜਾਂ ਲਈ 50 ਗ੍ਰਾਮ ਗੁੜ ਨੂੰ 200 ਗ੍ਰਾਮ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਮਿਲਾਓ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੰਕਰੀਟ ਦੇ ਫਰਸ਼ 'ਤੇ ਫੈਲਾਓ, 50 ਮਿਲੀਲੀਟਰ ਕਲਚਰ ਪਾਓ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਛਾਂ ਵਿੱਚ ਸੁਕਾਓ, ਅਤੇ ਫਿਰ ਬੀਜੋ। ਕਲਚਰ-ਸੰਚਾਲਿਤ ਬੀਜਾਂ ਵਿੱਚ 13.5% ਤੱਕ ਉਪਜ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਇਲਾਜ :-

ਰਾਈਜ਼ੋਬੀਅਮ ਪਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਬੀਜਾਂ ਨੂੰ ਥੀਰਮ ਨਾਲ 3 ਗ੍ਰਾਮ/ ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਸੋਧਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਬਿਜਾਈ ਦਾ ਸਮਾਂ:-

ਖਰੀਫ਼ ਸੀਜ਼ਨ ਵਿੱਚ ਮੂੰਗੀ ਦੀ ਬਿਜਾਈ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਸਮਾਂ ਜੁਲਾਈ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪੰਦਰਵਾੜਾ ਅਤੇ ਜ਼ੈਦ (ਗਰਮੀਆਂ) ਸੀਜ਼ਨ ਵਿੱਚ ਮਾਰਚ ਦਾ ਪੂਰਾ ਮਹੀਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਕਿਸਮ:-

ਮੁੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਵਿੱਚ SML-668, MH-421, MH-1142, ਸੱਤਿਆ, ਵਿਕਰਾਂਤ-65, SML-1847, MH-1762 ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਬਿਜਾਈ ਦਾ ਤਰੀਕਾ:-

ਮੁੰਗੀ ਦੀ ਫਸਲ ਛਿੱਟਾ ਦੇ ਕੇ ਨਹੀਂ ਬੀਜਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਪੋਰਾ, ਕੇਰਾ, ਸੀਡ ਡਰਿੱਲ ਨਾਲ ਸਾਉਣੀ (ਖਰੀਫ) ਵਿੱਚ 45 X 10 ਸੈਂ.ਮੀ. ਦੇ ਫਾਸਲੇ ਨਾਲ 5-6 ਸੈਂ.ਮੀ. ਡੂੰਘਾਈ 'ਤੇ ਬਿਜਾਈ ਕਰੋ ਅਤੇ ਜਾਇਦ ਰੁੱਤ ਵਿੱਚ 35 X 10 ਸੈਂ.ਮੀ. ਦੇ ਫਾਸਲੇ 'ਤੇ ਬਿਜਾਈ ਕਰੋ। ਤਿਆਗੀ ਮਕੈਨੀਕਲ ਵਰਕਸ (TYAGI MECHANICAL WORKS)

ਖਾਦ:-

ਮੂੰਗੀ ਦੀ ਫਸਲ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਰਾਈਜ਼ੋਬੀਅਮ ਬੈਕਟੀਰੀਆ ਕਾਰਨ ਆਪ ਨਾਈਟ੍ਰੋਜਨ ਇਕੱਠੀ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਸਿਰਫ 5 ਕਿਲੋ ਨਾਈਟ੍ਰੋਜਨ (11 ਕਿਲੋ ਯੂਰੀਆ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ) ਅਤੇ 16 ਕਿਲੋ ਸੁਪਰ ਫਾਸਫੇਟ (10 ਕਿਲੋ ਸਿੰਗਲ ਸੁਪਰ ਫਾਸਫੇਟ) ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਬਿਹਤਰ ਰਹੇਗਾ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਸਿਹਤ ਕਾਰਡ (SOIL HEALTH CARD) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਉਰਵਰਕ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਪਾਈ ਜਾਵੇ।

ਨਦੀਨਾਂ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ :-

ਮੂੰਗੀ ਵਿੱਚ ਸਾਉਣੀ (ਖਰੀਫ) ਦੀ ਫਸਲ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਦੀਨਾਂ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਬਾਸਾਲਿਨ 45 ਈ.ਸੀ. (EC) 600 ਗ੍ਰਾਮ ਜਾਂ ਟ੍ਰੇਫਲਾਨ 48 ਈ.ਸੀ. (ਟ੍ਰਾਈਫਲੂਰਾਨ 800 ਮਿ.ਲੀ.) ਨੂੰ 200 ਲੀਟਰ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਘੋਲ ਬਣਾ ਕੇ ਸਪਰੇਅ ਕਰਕੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਮੂੰਗੀ ਦੀ ਬਿਜਾਈ ਕਰ ਦਿਓ।

ਸਿੰਚਾਈ: -

ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਰੋਣੀ (ਪਲੇਵਾ) ਕਰਕੇ ਬਿਜਾਈ ਕਰੋ। ਖੇਤ ਸੁੱਕਣ ਨਾ ਪਾਵੇ, ਨਾਲ ਹੀ ਧਿਆਨ ਰੱਖੋ ਕਿ ਮੀਂਹ ਦਾ ਪਾਣੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੇਰ ਖੇਤ ਵਿੱਚ ਨਾ ਖੜ੍ਹਾ ਰਹੇ।

ਬਿਮਾਰੀਆਂ:-

(1) ਪੀਲਾ ਮੋਜ਼ੈਕ ਵਾਇਰਸ (YELLOW MOSAIC VIRUS) :- ਇਸਦਾ ਕੋਈ ਇਲਾਜ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਬਚਾਅ ਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਰੋਗ ਬੇਮਿਸੀਆ ਟੈਬੇਸੀ ਵ੍ਹਾਈਟ ਫਲਾਈ (BEMISA TABECI WHITE FLY) ਚਿੱਟੀ ਮੱਖੀ ਦੁਆਰਾ ਵਾਇਰਸ ਫੈਲਾਉਣ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਫਲੀਆਂ, ਪੱਤੇ, ਤਣਾ ਅਤੇ ਦਾਣੇ ਪੀਲੇ ਪੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਇਸ ਲਈ ਮੂੰਗੀ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਡਿੱਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਚਿੱਟੀ ਮੱਖੀ ਨੂੰ ਪਨਪਣ ਨਾ ਦਿਓ 250 ਮਿ.ਲੀ. ਰੋਗੋਰ 30 ਈ.ਸੀ. (DIMETH-OATE) ਅਤੇ 40 ਮਿ.ਲੀ. ਕੋਨਫੀਡੋਰ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ 200 ਲੀਟਰ ਪਾਣੀ ਨਾਲ 2-3 ਵਾਰ ਛਿੜਕਾਅ ਕਰੋ। ਕਿਸਾਨ ਮੂੰਗੀ ਵਿੱਚ ਪੀਲਾ ਮੋਜ਼ੈਕ ਵਾਇਰਸ ਰੋਗ ਆਉਣ 'ਤੇ ਬੀਜ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਭਾਰਤੀ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਬੀਜ ਪ੍ਰਮਾਣੀਕਰਣ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਪੀਲਾ ਮੋਜ਼ੈਕ ਵਾਇਰਸ ਰੋਗ ਦਾ ਕੋਈ ਮਿਆਰ ਤੈਅ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਤਪਾਦਕ ਇਸ ਬਿਮਾਰੀ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਅਤੇ ਟੀ. ਐਲ. ਬੀਜ ਪੀਲਾ ਮੋਜ਼ੈਕ ਵਾਇਰਸ ਲੱਗਣ 'ਤੇ ਵੀ ਯੋਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਬੀਜ ਉਤਪਾਦਕ ਆਪਣੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਰੋਗ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦੇ ਉਪਾਅ ਸੁਝਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਕਿਸਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਗਾਹਕ ਹੈ। ਮੂੰਗੀ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ਼ ਹੈਲੋ ਬਲਾਈਟ (HALLO BLIGHT) ਦਾ ਹੀ ਮਿਆਰ ਤੈਅ ਹੈ।

ਬਿਮਾਰੀਆਂ:-

(II) ਨੁਕਸਾਨਦਾਇਕ ਕੀੜੇ :- (ਕ) ਵਾਲਾਂ ਵਾਲੀ ਸੁੰਡੀ- 500 ਮਿ.ਲੀ. ਏਕਾਲਕਸ (EKALUX) 25 EC QUANALPHOS ਜਾਂ 200 ਮਿ.ਲੀ. ਨੁਵਾਨ (NUAN) 700 ਲੀਟਰ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਘੋਲ ਕੇ ਛਿੜਕਾਅ ਕਰੋ। (ਖ) ਲੰਗੜੀ ਸੁੰਡੀ ਅਤੇ ਹਰੀ ਸੁੰਡੀ - 200 ਮਿ.ਲੀ. ਨੁਵਾਨ 100 ਲੀਟਰ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਘੋਲ ਕੇ ਛਿੜਕਾਅ ਕਰੋ।

ਟਿੱਪਣੀ :-

ਮੂੰਗੀ ਦਾ ਵਧੀਆ ਉਤਪਾਦਨ ਲੈਣ ਲਈ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਆਪਣੇ ਖੋਜ ਫਾਰਮ, ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਅਤੇ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਤਜਰਬੇ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਹਨ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜਲਵਾਯੂ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਾਰਕ ਝਾੜ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਇਸ ਲਈ ਕਿਸਾਨ ਜੇਕਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਾ ਹੋਣ ਤਾਂ ਹੋਰ ਸਰੋਤਾਂ ਤੋਂ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਕਿਰਿਆਵਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਪਣਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਭੂਗੋਲਿਕ ਖੇਤਰਾਂ ਲਈ ਸਥਾਨਕ ਖੇਤੀ ਮਾਹਿਰਾਂ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਗਾਂ, ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ, ਕ੍ਰਿਸ਼ੀ ਵਿਗਿਆਨ ਕੇਂਦਰਾਂ ਤੋਂ ਸਲਾਹ ਲੈ ਕੇ ਪੈਕੇਜ ਆਫ ਪ੍ਰੈਕਟਿਸਿਜ਼ (PACKAGE OF PRACTICES) ਅਪਣਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

